

**TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİM REFORMU VE 5393
SAYILI KANUN: MUŞ VE BİTLİS İLLERİNDE
REFORMUN ALGILANMASINA İLİŞKİN ALAN
ARAŞTIRMASI¹**

MURAT AKTAŞ* CENGİZ GÜRBÜZ**

ÖZET

Demokrasi, siyaset, ekonomi ve yönetim anlayışlarında meydana gelen gelişmelere paralel olarak Türkiye Cumhuriyeti yerel yönetim sisteminde de değişiklikler yapılması zorunluluk haline gelmiştir. Bu çerçevede Türkiye'de 2004 yılından sonra çok önemli adımlar atılmış ve yerel yönetim reformu gerçekleştirilmiştir. Bunlar arasında yer alan Belediye Kanunu'ndaki değişikliklerin belediye yöneticileri tarafından algılanma düzeyinin tespit edilmesi bu çalışmanın araştırma konusunu ve amacını oluşturmaktadır. Yerel yöneticilerin reformları nasıl algıladıklarına yönelik bu çalışmamız sonucunda, reformların olumlu bir şekilde algılandığı ve reformların açık bir şekilde desteklendiği görülmüştür. Yapılan reformlar ve değişikliklerin belediyelerin çeşitli sorunlarını çözmeye yarar sağladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle yerel yönetimler için reformlar ve değişimin devam etmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır. Belediyelerin görev ve sorumluluklarının arttığı, ancak bu artışa karşılık gelirlerinde aynı oranda artışın olmadığı sonucu elde ettiğimiz bulgular arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Reform, Yerel Yönetim, Belediye, Muş, Bitlis

¹Bu çalışma, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında hazırlanan “Türkiye’de Yerel Yönetim Reformu: Muş ve Bitlis İllerinde Reformun Algılanmasına İlişkin Alan Araştırması” adlı yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

*Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Muş / Türkiye.
e-mail: muratmha@hotmail.com

**Öğr. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, Ahlat Meslek Yüksekokulu Bitlis / Türkiye.
e-mail: cgurbuz@beu.edu.tr

doi: <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.62847>
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/anemon>

LOCAL GOVERNMENT REFORM IN TURKEY AND THE 5393 LAW: THE FIELD RESEARCH ABOUT THE PERCEPTION OF LOCAL GOVERNMENT REFORM IN MUŞ AND BİTLİS PROVINCES

Abstract

It has become necessary for the Republic of Turkey to make changes in its local government systems in order to keep up with the global improvement in politics, economy, democracy, and administration. In accordance with this assessment, Turkey has taken important steps along with a local government reform in 2004. The topic and the essence of our research captures the municipal officers' level of perception of the changes made in the Municipal Law in respect of this local government reform. This research has shown that the reforms were welcomed and explicitly supported by the officers. The benefits of the reforms and changes were also highlighted in our research; it was concluded that the changes in municipal law aided in resolving the municipality's problems. Therefore, local governments should continue to implement changes in their municipal law. The research also allowed us to conclude that although the duties and responsibilities of municipalities have increased in amount, income has not increased in the same proportion.

Key Words: Reform, Local Government, Municipality, Mus, Bitlis

1.Giriş

Küreselleşme süreci ile birlikte dünya bilgi toplumuna doğru hızlı bir değişim süreci yaşarken, değişimi etkileyen ve zorunlu kılan ekonomik, teknolojik, sosyal, siyasal ve toplumsal birçok etken bulunmaktadır. Özellikle iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler, sermaye hareketleri, uluslararası kuruluşların gelişmesi ve sosyal medya ağları ile dünyanın değişik yerlerindeki insanların birbirleri ile rahatça iletişime geçebilmesi ile birlikte toplumsal ve siyasal değişimin etkisi gün geçtikçe daha da artmış ve geleneksel ulus devlet yapısı da buna bağlı olarak değişmeye başlamıştır (Aktaş, 2013: 185). Bu değişim süreci devletlerin yönetim anlayışlarını, yapılanmasını ve yönetim yapısını oluşturan kuruluşların durumunu ve ilişkilerini de önemli ölçüde etkilemektedir. Bu etkilerin en fazla görüldüğü alanlardan biri de yerel yönetimlerdir.

Yerel yönetimler, vatandaşın mahalli müşterek nitelikteki kamu hizmetlerini yerine getirdiklerinden bir ülkenin yönetim anlayışının göstergesi durumunda olan kurumlardır. Bu kurumlarda hizmetler yerine getirilirken demokratik ilkelere uyma, kamu kaynaklarını etkin ve verimli bir şekilde kullanma, adil bir yönetim sergileme tüm çağdaş ülkeler için vazgeçilmez unsurlar olmuştur. Böylece vatandaşa sunulan hizmet çeşitliliği artmış, yol, su, kanalizasyon, park, temizlik gibi klasik hizmetlerin yanısıra sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitsel hizmetler de belediyelerden beklenir hale gelmiştir. Ayrıca yerel yöneticilerin seçimle işbaşına gelmeleri ve taşıdıkları kamu tüzel kişilikleri nedeniyle görev, yetki ve sorumluluklarının yeniden belirlenmesi zorunluluğu doğmuştur. Türkiye'de de değişen ve gelişen şartlara uyum sağlamak, ihtiyaçlara cevap vermek noktasında sürekli reform ihtiyacı duyulmuştur. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin görev

ve sorumluluk alanlarında bazı yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin etkinliği ve vatandaş tarafından nasıl algılandığı önem taşımaktadır.

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi özellikle 1990'lı yıllardan beri hükümetlerin önemle üzerinde durdukları ve bu alanda ortaya çıkan sorunlara çözüm üretme çabasında oldukları veya zorunda kaldıkları bir konu olmuştur. Türkiye'de 2004-2005 yıllarında yürütülen reform stratejisi çerçevesinde Kamu Yönetimi Temel Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu, Belediye Kanunu, Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ve Büyükşehir Belediyesi Kanun'ları çıkarılarak yürürlüğe girmiştir. Bu çalışma, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile yapılan yasal değişikliklerin yerel yönetimlere neler getirdiğini ve bu yeniliklerin nasıl algılandığını tespit edip değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

2.Yerel Yönetimler Reformu ve Getirdikleri

Türkiye'de özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra yerel yönetimler alanında bir yeniden düzenleme gereksinimi olduğu açıkça hissediliyordu. Çünkü Türkiye'de 1960'lı yılların başında hızlı bir kentleşme hareketi başlamıştı. Kentlerin toplumsal ve ekonomik yaşamdaki etkisinin artması, siyasal yaşamdaki etkisini ve rolünü de arttırıyordu. Yerel yönetimlerle ilgili yasalar ise, çok eskimişti ve yerel halkın demokratikleşmeye paralel olarak değişen gereksinimlerine yanıt veremiyordu. Yerel yönetimlerin sorunlarını gidermek ve gereksinimleri karşılayabilmek için günümüze kadar bu alanda birçok reform çalışması yapılmıştır. Ancak yapılan reformların hiçbiri sorunun kaynağına inememiştir (Keleş, 2012: 523).

1990'lı yıllarda ise, kamu yönetimi alanındaki reform çalışmalarında, küreselleşme ve teknoloji çağı gibi değerlerin yer almaya başladığı görülmektedir. Ancak bu dönemde de yapılan reformlar sorunlara çözüm getirememiştir (Saran, 2004: 211). Türkiye'nin 1999 yılında Avrupa Birliği'ne üyelik için aday olması ile AB'ne uyum sağlayacak reformların hızla gerçekleştirilmesi konusu da gündeme gelmiş, kamu yönetiminin sorunlarının çözümü için reformlar daha da önem kazanmıştır. İşte böylesi bir ortamda yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılması da zorunluluk haline gelmiştir. Bu yöndeki talepler artarak güçlenmiş ve 2004 yılından sonra yerel yönetimlerle ilgili olarak geniş reform düzenlemeleri yapılmıştır (Urhan, 2008: 86).

3.5393 Sayılı Belediye Kanunu

1930 yılında çıkarılan ve yaklaşık 74 yıl yürürlükte kalan 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun günün koşullarında yetersiz olduğu bilinen bir gerçektir. Bu nedenle belediyelerin yeniden düzenlenmesine yönelik birçok girişimden sonra 03 Temmuz 2005 tarihinde 5393 sayılı yeni Belediye Kanunu kabul edilmiştir. Kanun, 13 Temmuz 2005 tarihinde Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (RG Sayı: 25874).

5393 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde, kamu yönetiminde yeniden yapılanmanın, yerel yönetimlerde de bir değişimi zorunlu kıldığı, yerel yönetimlerin örgüt yapısının, yetki ve görevlerinin, çalışma şekillerinin ve gayelerinin değişim konusu olacağı, bu nedenle aşırı bürokrasinin kaldırılması ve verimli çalışan esnek yapıların oluşturulması gerektiği belirtilmektedir. Gerekçede, bu düzenlemeyle belediyelerin yerel ortak hizmetler açısından genel yetkili olmalarının öngörüldüğü, genel yetkili kavramının, kanunların yasaklamadığı ya da başka bir kuruluş tarafından yerine getirilmeyen tüm

yerel hizmetler için yerel yönetimlerin görevli ve yetkili olmaları anlamına geldiği ifade edilmektedir. Ayrıca Kanun'la özerk bir yerel yönetim anlayışı çerçevesinde belediyeler üzerindeki idari vesayet ilkelerinin çoğuna son verildiği belirtilmektedir (Şen, 2009: 121).

5393 sayılı Kanun Türk belediyeçilik sisteminin temel sorunlarının bir kısmının çözümüne ve değişen kamu yönetimi anlayışının belediye ölçeğinde uygulanmasına ilişkin düzenlemeler içeren bir kanundur. Türk kamu yönetimi sistemi için “yeni” sayılabilecek düzenlemeler ve açılımlar içeren kanun, 1580 sayılı Kanun döneminde uygulanan sisteme kıyasla önemli farklılıklara sahiptir. Belediyeler, bu kanunda, yerel yönetimlerin kuruluş ve yetkileri ile görevlerinin yerinden yönetim ilkesine uygun şekilde yasayla düzenleneceğini öngören 1982 Anayasası'nın 127. Maddesine uygun olarak yeniden ele alınmıştır. Belediyeler üzerindeki idari vesayet uygulamalarının çoğuna son verilmesi öngörülen kanunda, belediye idarelerinin daha demokratik, katılımcı ve saydam olmasını sağlayacak düzenlemelere yer verilmiştir. Belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanından oluşan belediye organlarının üçlü yapısı korunurken, belediye encümeni karar organı olarak değil, yürütme organı olarak öngörülmüştür. Mahalle yönetimine, mahalle sakinleri ile belediyeler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde ve mahalle sorunlarının belediyelere iletilmesinde önemli roller yüklenmiş, hemşerilik yükümlülük ve haklarının içeriği ve niteliği genişletilerek hemşeriliğe aktif ve katılımcı bir nitelik kazandırılmıştır. Belediyelerin daha demokratik ve katılımcı hale gelmesi için belediye meclisleri ve ihtisas komisyonlarına sivil toplum örgütleri ve halkın katılma ve görüş bildirmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 225).

5393 sayılı Belediye Kanununun çıkarılış amacı, belediyelerin kuruluş, organları, yönetimi, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma esas ve usullerini düzenlemektir (md. 1). Kanun belediye tanımını yaparken özellikle özerklik kavramına vurgu yapmaktadır. Tanıma göre belediye; belde halkının yerel ortak özellikteki gereksinimlerini karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenlerce belirlenerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir (md. 3). Kanun'la, il ve ilçe merkezleri dışındaki yerlerde belediye kurulması için gerekli nüfus 2000'den 5000'e, merkeze 500 metrelik mesafe 5000 metreye çıkarılmıştır. Böylece kuruluş bakımından belediyelerin ölçekleri büyütülmüş, hizmet sunumunda etkisiz belediye idaresi oluşumu kaldırılmıştır. Böylece belediyelerin daha verimli, etkili ve ekonomik hizmetler sunması, hizmetlerin eşgüdümlü olarak yürütülmesinin sağlanması amaçlanmıştır (madde gerekçesi). Belediye kurulmasında, hem Cumhurbaşkanı onayı kaldırılmış hem de usul basitleştirilmiş ve daha kolay anlaşılabilir şekilde belirlenmiştir. Yeni kanunla belediye sınırları, belediye meclisi kararı ve kaymakam görüşü üzerine vali tarafından verilen onay ile kesinleşmektedir. Ayrıca zorunlu nedenler dışında beş yıl süreyle sınırların değiştirilemeyeceği belirtilmektedir. Bu çerçevede belediyelerin özerkliği artırılmış, ölçekleri büyütülmüştür (Alicı, 2007: 8).

5393 sayılı Kanun'la mahalle kurulması, kaldırılması, bölünmesi, birleştirilmesi, isim ile sınır tespiti ve değiştirilmesi, basitleştirilerek belediye meclisi kararının ardından kaymakam görüşü alınarak valinin onayı ile yapılabilmektedir (md. 9). Belde isminin değiştirilmesi de 1580 sayılı Kanun'dan farklı bir usule bağlanarak 5393 sayılı Kanun'un 10. Maddesinde beldenin adının; belediye meclisi üye tam sayısının en az dörtte üçünün kabulü ve valinin uygun görüşü üzerine İçişleri Bakanlığı tarafından verilen onay ile

değiştirileceği belirtilmektedir. Değişiklik kararının Resmi Gazete' de yayımlanması ile beldenin isminin değişeceği bunula birlikte belediyenin de isminin değişmiş sayılacağı ifade edilmiştir (Kavruk ve Yaylı, 2008: 8).

5393 sayılı Kanun'la birlikte hemşeri tanımı farklı bir boyut almıştır. 1580 sayılı Kanun'daki; her Türk nüfus kütüğüne yazıldığı beldenin hemşehrisidir şeklindeki tanım yeni yasanın 13. Maddesinde herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir şeklinde yer almıştır. Böylece nüfus kütüğünün kayıtlı olduğu yer değil ikamet edilmekte olan yer hemşehri tanımı için esas alınmıştır (Öner, 2005: 70; Toprak, 2006: 302).

5393 sayılı Kanun ile vergi harç ve resim dışındaki dava konusu tüm uyuşmazlığın anlaşma ile tasfiyesi hususunda belediyeler yetkilendirilmiş ve bunun için de herhangi bir mali sınırlama getirilmemiştir. Sıhhi, gayri sıhhi işletmeler ile umuma açık dinlenme ve eğlence yerlerine ruhsat verilmesi yetkisi belediyelere verilmiştir (md. 15). Böylece önceden merkezi yönetim tarafından ya da taşra teşkilatı aracılığı ile yapılan ruhsatlandırma işlemlerine ait yetkiler belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyelere verilmiş bulunmaktadır (Eren, 2011: 93).

1580 sayılı Kanun'da meclisin yıl içinde üç kez yaptığı olağan ve belli koşulların oluşmasıyla yapılan olağanüstü toplantı sistemi kaldırılarak; 5393 sayılı Kanunla belediye meclisinin her ay olağan toplantı yapması karara bağlanmıştır (md. 20). Bu durumla yerel hizmetlerin şeffaf ve katılımcı bir anlayışla daha hızlı ve daha etkin bir şekilde yapılması amaçlanmaktadır (madde gerekçesi). Toplantı sistemi 2007 tarihinde yapılan bir değişiklikle tekrar Kanuna eklenmiştir. Buna göre belediye meclisi için yılda üç defayı geçmemek ve başkanın çağrısı üzerine olağanüstü toplantı yapabilecektir (30.05.2007-5673/3 md).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 23. Maddesi, belediye meclis kararlarının kesinleşmesine ilişkin yeni hükümler getirmektedir. Kanuna göre, mülki idare amirlerinin onayına gerek kalmadan meclis kararları kesinleşmektedir. Kararların yürürlüğe girebilmesi için en geç yedi gün içinde mülki idare amirine gönderilmesi gerekmektedir. Gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmemektedir. Böylece mülki idare amirlerinin meclis kararları üzerindeki onaylama yetkisi kaldırılarak sadece yasalara uygun olmayan kararlar aleyhine idari yargıya başvurma hakkı verilmektedir. Yeni Kanun ile vesayet denetiminin oldukça zayıfladığını söylemek mümkündür.

5393 sayılı Kanun'la getirilen düzenlemelerden biri de belediye meclisinin feshine ilişkindir. Fesih hususundaki sebepler azaltılarak ve ancak Danıştay'ın kararı ile fesih gerçekleştirileceği öngörülerek meclisin daha verimli ve etkin çalışması içi ortam hazırlanmıştır (md. 30). 1580 sayılı Kanun'daki fesih sebeplerinden olan belediye meclisinin kanunen belirli olan olağan toplantı ve olağanüstü toplantı dışında toplanması ile kanunen belirli olan yerler haricinde başka bir yerde toplanması hükümleri yeni düzenlemede yer almamıştır (Alıcı, 2007: 9).

1580 sayılı Kanun'da, encümen üyesi olacak birim amirleri sayılarak belirtilmişken, 5393 sayılı Kanun'da ise encümen üyesi olacak birim amirlerini (mali hizmetler birim amiri hariç) belirleme görevi belediye başkanına verilmiştir. Yeni düzenleme ile encümenin uzmanlık özelliği ön plana çıkartılarak yürütmenin daha etkin karar alması

öngörülmektedir (madde gerekçesi). 34. Madde de ise, encümenin yürütme organı olma özelliği daha netleştirilerek encümenin yetki ve görevleri yeniden düzenlenmiş ve 1580 sayılı Kanun'la öngörülen meclisin yerine karar alma durumu tümüyle kaldırılmıştır (madde gerekçesi).

Belediye başkanı tarafından stratejik plan ve performans programı hazırlanıp belediye meclisine sunulması (md. 41) 5393 sayılı Kanun'la getirilen yeniliklerden biridir. Yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde belediyelerde stratejik yönetim uygulaması başlatılmış, seçimlerden hemen sonra stratejik planların yapılması ve hizmetlerin sonucuna odaklı bir yönetim anlayışının oluşturulması amaçlanmaktadır. Stratejik planın, beldede bulunan üniversiteler, meslek odaları ve konuyla ilgili sivil toplum kuruluşlarının önerileri de alınarak hazırlaması böylece kentlerin geleceği hakkında halkın da söz sahibi olması olanağı sağlanmaktadır (madde gerekçesi).

Kanun'un üçüncü kısmında belediye teşkilatı ve personeli hakkında hükümler yer almaktadır. 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediye teşkilatının yazı işleri, hesap işleri, sağlık, veteriner, fen işleri, personel ve hukuk işleri müdürlüklerinden oluşacağı öngörülmüştür. Buna karşın 5393 sayılı Kanun'da belediye örgütlenmesi yeniden yapılandırılarak, belediye teşkilatı norm kadro çerçevesinde mali hizmetler, yazı işleri, zabıta ve fen işleri birimlerinden oluşmaktadır. Ayrıca, beldenin fiziki ve coğrafi durumu, nüfusu, sosyal, ekonomik ve kültürel özellikleri ile gelişmişlik durumu dikkate alınarak, norm kadro standartlarına uygun bir şekilde gerektiğinde itfaiye, sağlık, insan kaynakları, hukuk işleri, imar ve ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilmektedir. Kadro iptal, ihdas ve değişikliklerinde belediye meclisi yetkili kılınmıştır. Ayrıca personel ödeneği uygun olan belediyelerde merkezi yönetimin onayına gerek kalmadan tam zamanlı ya da kısmi zamanlı sözleşmeli personel istihdam edilmesinin önü açılmıştır (Eken ve Şen, 2005: 118).

Denetimin kapsamı ve türlerini düzenleyen 55. Maddede belediyelerde denetimin, iş ve işlemlerin mevzuata uygunluk, performans ve mali yönden iç ve dış denetim şeklinde yapılması hüküm altına alınmıştır. İç ve dış denetimin 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanuna göre yapılacağı ayrıca belediyenin mali işlemler dışındaki diğer idari işlemlerinin, mevzuata uygunluk ve idarenin bütünlüğü yönünden İçişleri Bakanlığı tarafından da denetleneceği belirtilmiştir. Belediyelerde belediye başkanı ya da görevlendireceği iç denetçiler tarafından, iç denetim; Sayıştay tarafından ise dış denetim yerine getirilmektedir. Denetime ilişkin sonuçlar kamuoyuna açıklanmakta ve meclisin bilgisine sunulmaktadır. Ancak meclisin denetim sonuçları için ne tür bir işlem yapacağına dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Meclisin sadece bilgilendirildiğini belirtmek yerinde olacaktır (Öner, 2005: 78) Görüldüğü üzere, belediyelerde yapılacak olan iç denetim; iç mali denetim ve iç yönetsel denetim olarak ikiye ayrılmakta, iç mali denetim iç denetçiler, iç yönetsel denetim ise belediye müfettişleri tarafından yerine getirilmektedir. Dış denetim de yine aynı şekilde dış mali ve yönetsel denetim olarak ikiye ayrılmakta ve dış mali denetim Sayıştay, dış yönetsel denetim ise İçişleri Bakanlığı tarafından yapılmaktadır (Alıcı, 2007: 16).

5393 sayılı Kanun incelendiğinde, belediye meclisinin alacağı kararlar için merkezi yönetim biriminden önceden izin alınmasını gerektiren tek durumun yurt dışı ilişkiler konusu olduğu görülmektedir. Kanununun 74. Maddesine göre; Belediyeler, belediye

meclisinin kararına bağlı olarak görev ve hizmet alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası kuruluş ve organizasyonlara, kurucu üye ya da üye olabilirler. Belediyelerin, bu kuruluş, organizasyon ve yabancı yerel yönetim birimi ile ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilmek veya kardeş kent ilişkisi kurabilmek için, dış politika ve uluslararası anlaşmalara uygun şekilde önceden İçişleri Bakanlığı'ndan izin alınması gereklidir (Coşkun ve Nohutçu, 2007: 80-81).

5393 sayılı Kanun'la getirilen yeni düzenlemelerden biride kent konseyi uygulamasıdır. Kanun belediye idaresinin, kentin sosyal sermayesi olan insan kaynağından faydalanabilmesi için kent konseyi yapılanması genel olarak ortaya çıkmıştır (Toprak, 2006: 119). Belediyeler, sendikalar, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, varsa üniversiteler, noterler, ilgili sivil toplum kuruluşu, siyasi partiler, kamu kurum ve kuruluşları ve mahalle muhtarları temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımından oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin verimli ve etkili biçimde yürütülmesi hususunda destek ve yardım sağlar. Kent konseyinde belirtilen görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınıp değerlendirilmektedir. Ayrıca belediyeler; sağlık, kültür, spor, park, eğitim, trafik, sosyal hizmet, çevre, kütüphane hizmetleri ile kadın ve çocuklara, yoksul ve düşkünlere, yaşlılara, engellilere yönelik hizmetlerin yapılmasında katılım ve dayanışma sağlamak üzere gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulayabilmektedir (md.76-77).

4. Muş ve Bitlis İllerinde Reformun Algılanmasına İlişkin Alan Araştırması

4.1. Araştırmanın Amacı

Yerel yönetimler vatandaşın mahalli müşterek nitelikteki kamu hizmetlerini yerine getirdiklerinden bir ülkenin yönetim anlayışının da göstergesidir. Bu kurumlarda hizmetler yerine getirilirken demokratik ilkelere uyma, kamu kaynaklarını etkin ve verimli bir şekilde kullanma, adil ve demokratik bir yönetim sergileme çağdaş ülkeler için vazgeçilmez unsurlar olmuştur. Türkiye'de, belediye sınırları içinde yaşamakta olan vatandaşların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu durum belediyelerin ve dolayısıyla yerel hizmetlerin önemini daha da arttırmaktadır. Bu bölümde, 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanununun belediyelerde görev yapan yöneticiler tarafından nasıl algılandığının tespit edilmesine yönelik yapılan araştırma sonuçları ve sonuçların değerlendirilmesine yer verilmiştir. Bu araştırmanın temel amacı, özellikle Belediye Kanunu'ndaki değişikliklerin ve yeni düzenlemelerin belediye yöneticileri tarafından uygulama aşamasındaki algılanma düzeyini ve bunun yansımalarını tespit etmek, yasal düzenlemelerin yerel yönetimlerin var olan sorunlarını çözme noktasında yöneticilere yeni ve yeterli imkanlar sağlayıp sağlamadığını ve yerel demokrasinin gelişmesine katkı sunup sunmadığını belirlemektir.

4.2. Araştırmanın Yöntemi ve Bulguların Analizi

Araştırma Muş ve Bitlis il belediyeleri ile bu illere bağlı ilçe belediyelerindeki yöneticilere anket ile veri toplama yöntemi uygulanarak yapılmıştır. Anketlerin büyük bir kısmı araştırmacı tarafından yüz yüze, bir kısmı da e-posta ve faks gönderme tekniğiyle yapılmıştır. Araştırmaya 04.08.2014 tarihinde başlanılmış ve araştırma 14.11.2014 tarihinde tamamlanmıştır.

Anket tekniği kullanılarak toplanan verilerin analizine başlamadan önce belediyelerde görev yapan yönetici durumundaki çalışanlar tarafından doldurulan anket formları ayrı ayrı incelenmiş, yanlış ve eksik şekilde doldurulan anket formları değerlendirme dışı bırakılmıştır. Araştırmada 115 anket yapılmış, bu anketlerden 12'si eksik bilgi içermesi ve gerekli itinanın gösterilmemesi nedenlerinden dolayı değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Sonuç olarak 103 anket araştırma bulgularının oluşmasında kullanılmıştır.

Araştırmada veri toplama araçları ile elde edilen bilgilerin çözümlenmesi "SPSS 22.0for Windows" paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. Mevcut verilerin analizinde istatistiksel yöntemler olarak; yüzde (%) ve frekans dağılımı ile çapraz tablo (crosstabs) özetleri kullanılmıştır. Araştırma verilerinde, ankete katılanların hangi sıklıkla hangi ifadeleri seçtikleri sayı ve yüzde ile belirlenmiş, ortaya çıkan frekans dağılımları tablolar halinde sunulmuş ve frekans dağılım tabloları değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Analizler yapılırken önce uygulanmış olan anketin güvenilirliği, güvenilirlik testi ile %89 olarak saptanmıştır. Örneklem grubunun görev yaptıkları belediyelere göre dağılımı Tablo 4.1'de sunulmuştur. Katılımcıların %16'sının Muş, %5'inin Hasköy, %7'sinin Malazgirt, %4'ünün Varto, %4'ünün Korkut, %7'sinin Bulanık, %12'sinin Bitlis, %20'sinin Tatvan, %4'ünün Ahlat, %9'unun Adilcevaz, %4'ünün Güroymak, %3'ünün Mutki, %5'inin Hizan belediyelerinden olduğu anlaşılmaktadır.

4.3. Araştırmanın Kısıtları

Araştırmaya katılan kişilerin belediyelerde yönetici durumunda olması ve işlerinin yoğunluğu sebebiyle zamanlama sıkıntısı çekilmiş, randevu alınmasında zorluklar yaşanmıştır. Yöneticilerin çoğu, kendilerine yöneltilen soruları genellikle siyasi olarak değerlendirdiklerinden zaman zaman önyargılı tutumlar sergileyerek anket sorularına yanıt vermekten kaçınmıştır. Ayrıca 30 Mart 2014 tarihinde yerel seçimler yapılmış ve bu tarihte yeni belediye başkanları belirlenmiştir. Yeni belediye başkanları da kendi ekiplerini oluşturmak amacıyla yeni yöneticiler atamışlardır. Araştırmamız bu döneme denk geldiği için bazı belediyelerde yönetici durumundaki görevliler yeni atadıklarından reformlar hakkındaki bilgi eksiklerini öne sürerek anketimize katılmamışlardır. Bütün bu sıkıntılara rağmen anket sorularının belediyelerde görev yapan yöneticiler tarafından doğru algılanması için anlaşılır bir şekilde hazırlanmasına özen gösterilmiştir.

4.4. Araştırmanın Kapsamı ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni Muş ve Bitlis illerindeki belediye yöneticileridir. Araştırma, Muş il Belediyesi, Muş iline bağlı olan Korkut, Hasköy, Varto, Bulanık, Malazgirt ilçe belediyeleri ile Bitlis İl Belediyesi, Bitlis iline bağlı olan Tatvan, Ahlat, Adilcevaz, Güroymak, Hizan ve Mutki ilçe belediyelerinde yönetici düzeyindeki kişilere uygulanmıştır. Toplam 13 belediyede görev yapan başkan, başkan yardımcısı, müdür, müdür yardımcısı, şef, amir ile uzman ve danışmanlar araştırmanın ana kütlelerini oluşturmaktadır. Ana kütlelerin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo 1:Anket sayısının belediyelere dağılımı ve oranı

İl	Belediye	Yapılan Anket Sayısı	Oran (%)
Muş	Merkez	17	16,5
	Hasköy	5	4,9
	Malazgirt	7	6,8
	Varto	4	3,9
	Korkut	4	3,9
	Bulanık	7	6,8
Toplam		44	42,7
Bitlis	Merkez	13	12,6
	Tatvan	21	20,4
	Ahlat	4	3,9
	Adilcevaz	9	8,7
	Güroymak	4	3,9
	Mutki	3	2,9
	Hizan	5	4,9
Toplam		59	57,3
Genel Toplam		103	100

4.4.1. Muş İlindeki Bulguların Analizi

İki bölümden oluşan anketin ilk bölümünde katılımcılara ilişkin demografik özellikler ve unvan bilgileri yer almaktadır.

Tablo 2:Muş ili katılımcıların belediyelerdeki unvanlarına göre dağılımı

Unvan	Frekans	Yüzde (%)
Belediye Başkanı	4	9,1
Belediye Başkan Yardımcısı	7	15,9
Müdür	19	43,2
Şef	7	15,9
Amir	6	13,6
Diğerleri	1	2,3
Toplam	44	100

Belediyelerde yönetici olarak çalışan katılımcıların, %43'ü müdür, %15,9'u belediye başkan yardımcısı, %15,9'u şef, %13,6'sı amir, %9,1'i belediye başkanı, %2,3'ü ise diğerlerinden oluşmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu müdür olarak görev yapmaktadır.

Tablo 3 :Muş ili katılımcılarının yaşlarına göre dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde (%)
20 – 30 yaş	2	4,5
31 – 40 yaş	12	27,3
41 – 50 yaş	21	47,7
51 – 60 yaş	9	20,5
61 yaş ve üzeri	0	0
Toplam	44	100

Yaş oranları incelendiğinde katılımcıların ağırlıklı olarak 41 ve 50 yaşları arasında olduğu ve katılımcıların %47,7'sini oluşturduğu görülmektedir. Ardından %27,3 oranla 31- 40 yaş grubunun ikinci sırada olduğu, 51-60 yaş grubunun %20,5 oranla da 51-60 yaş grubunun üçüncü sırada olduğu gözlenmektedir. Katılımcıların %4,5'ini 20-30 yaş grubu oluşturmaktadır. 61 yaş ve üzeri ise katılımcı bulunmamaktadır.

Tablo 4: Muş ili katılımcılarının eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde (%)
Ortaöğretim	3	6,8
Lise	17	38,6
Yüksekokul	6	13,6
Fakülte	18	40,9
Toplam	44	100

Muş'tan ankete katılanların eğitim durumları incelendiğinde fakülte mezunlarının ağırlıklı olduğu ve katılımcıların %40,9'unu oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların %38,6'sını lise, %13,6'sını yüksekokul, %3'ünü ise ortaöğretim mezunları oluşturmaktadır. Fakülte mezunlarının çoğunlukta olması belediye yöneticilerinin çoğunluğunun eğitilmiş olduğunu göstermektedir. Ancak yönetici durumunda olan lise mezunlarının da oranı küçümsenmeyecek bir orandadır.

Tablo 5: Muş ili katılımcılarının hizmet sürelerine göre dağılımı

Hizmet Süresi	Frekans	Yüzde (%)
0 – 5 Yıl	9	20,5
6 – 10 Yıl	8	18,2
11 – 20 Yıl	14	31,8
21 Yıl ve üzeri	13	29,5
Toplam	44	100

Muş ilindeki anketimize katılan belediyelerdeki hizmet süreleri incelendiğinde %31,8'inin 11-20 yıl arası, %29,5'inin 21 yıl ve üzeri, %20,5'inin 0-5 yıl arası, %18,2'sinin ise 6-10 yıl arası hizmet süreleri olduğu görülmektedir. Araştırma konusu belediye reformlarının 2005 tarihinden sonra yürürlüğe girdiği göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların %61,3'ünün eski belediye kanunu yürürlükte iken görevde olduğu ve yeni belediye kanunu ile kıyaslama noktasında araştırmamıza daha fazla katkı sağlayacakları görülmektedir.

Tablo 6: Muş ili katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Erkek	43	97,7
Kadın	1	2,3
Toplam	44	100

Muş ilinden ankete katılanların %97,7'sinin erkek, %2,3'ünde kadın olduğu görülmektedir. Bu durum söz konusu Muş ilindeki belediyelerde kadın yöneticinin yok denecek seviyede olduğunu göstermektedir.

Anketin ikinci bölümde ise 5393 sayılı Belediye Kanunu ile gerçekleştirilen yerel yönetim reformunun ve uygulamalarının belediyelerde görev yapan yöneticiler tarafından nasıl algılandığını tespit etmeye yönelik ifadeler yer almaktadır. Anketin ilk aşamasında, yapılan yeni düzenlemelerin belediyelerin performansı, örgütsel yapısı, idari ve mali özerkliği, merkezi idare ile ilişkileri, hizmetlerin verimli ve etkin sunulması ile vatandaşların sunulan hizmetlerden memnuniyeti üzerine nasıl bir etkisi olduğu olumlu yargılar şeklinde sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar yüzdeler olarak gösterilmiştir.

Tablo 7:Muş ili katılımcıların yeni düzenlemeler hakkındaki düşünceleri

Yeni Düzenlemeler Hakkındaki Düşünceleriniz	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Belediyemizin performansını olumlu yönde arttırmıştır.	6,8	15,9	13,6	50,0	13,6
Belediye yönetiminde örgütsel yapılanma açısından esneklik sağlamıştır.	9,1	6,8	15,9	59,1	9,1
Belediyemizde karar alma ve uygulama sürecinde demokrasi ve katılımı artırılmıştır.	2,3	11,4	13,6	56,8	15,9
Belediyemizde idari özerkliği arttırmıştır.	4,5	11,4	6,8	61,4	15,9
Belediyemizde mali özerkliği arttırmıştır.	22,7	20,5	18,2	29,5	9,1
Merkezi yönetim – yerel yönetim ilişkilerini olumlu yönde geliştirmiştir.	6,8	29,5	6,8	50,0	6,8
Yerel hizmetlerin daha etkin ve verimli sunulmasına olanak sağlamıştır.	4,5	25,0	9,1	56,8	4,5
Vatandaşların belediye hizmetlerinden memnuniyetini arttırmıştır.	4,5	4,5	27,3	54,5	9,1

Katılımcıların %63,6'sı yeni düzenlemelerin belediyenin performansını olumlu yönde arttırdığını belirtmişlerdir. Düzenlemelerin örgütsel yapılanma açısından esneklik sağladığı görüşüne katılanların oranı %68,2 olarak görülmektedir. Belediyelerde karar alma ve uygulama sürecinde demokrasi ve katılımı arttırdığını söyleyenler %72,7, idari özerkliğin arttığını söyleyenler ise %77,3 olarak gözlenmektedir. Merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin ilişkilerinin olumlu yönde geliştiğini katılımcıların %56,8 ifade etmektedir. Katılımcıların %61,3'ü yerel hizmetlerin daha etkin ve verimli sunulmasına olanak sağlandığını, %63,6'sı ise vatandaşların belediye hizmetlerinden memnuniyetlerinin arttığını ifade etmektedirler. Dikkat çeken nokta ise mali özerkliğin olumlu yönde arttığı görüşüne katılmayanların oranının yüksek olmasıdır. Katılımcıların %43,2'si mali özerkliğin artmadığını, %38,6'sının ise mali özerkliğin arttığı görüşündedirler. Sonuç olarak

düzenlemelerin yüksek oranlarda olumlu gelişmeler sağladığı ancak mali özerklik açısından olumlu bir gelişmenin olmadığı görülmektedir.

Anketin ikinci aşamasında belediye yöneticilerine yeni belediye kanunu ile yapılan yeni düzenlemeler hakkındaki eleştirisel düşünceler yargı biçimine dönüştürülerek, katılımcılardan bu ifadelerle hangi düzeyde katıldıklarını ifade etmeleri sorulmuştur. Verilen cevaplar yine yüzdelik olarak belirtilmiştir.

Tablo 8: Muş ili katılımcıların yeni düzenlemelere ilişkin eleştirilere ait düşünceleri

Yeni Düzenlemeler	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yerel yönetimleri asıl yetkili, merkezi yönetimi ikincil yetkili durumuna getirmiştir.	6,8	38,6	15,9	31,8	6,8
Üniter devletten adem-i merkeziyetçi sisteme doğru bir değişime zemin hazırlamıştır.	18,2	20,5	25,0	29,5	6,8
Belediye hizmetlerinin ticarileşmesine neden olmuştur.	9,1	45,5	15,9	22,7	6,8
Vatandaşların karar alma süreçlerine katılımını “bilgi edinme” ile sınırlamıştır.	4,5	25,0	25,0	43,2	2,3
Hizmet sunumunda işletmecilik ilkeleri kamu yararı ilkesinin önüne geçmiştir	6,8	38,6	15,9	34,1	4,5
Denetime ilişkin düzenlemeler, denetimin etkinliğini ve verimliliğini azaltmıştır	4,5	43,2	11,4	36,4	4,5

Akademik ve siyasi çevrelerin yeni düzenlemeler için yaptığı eleştirilerin kısmen doğru olduğu ve Muş ilindeki yöneticiler tarafından da eleştirildiği araştırma sonucuna yansımış görülmektedir. Çünkü ankette eleştiri ifadelerine katılan ile katılmayanların oranları birbirine yakın çıkmaktadır. Düzenlemelerin yerel yönetimleri asıl yetkili, merkezi yönetimi ikincil yetkili durumuna getirmediğini ifade edenler %45,4, getirdiğini ifade edenler %38,6'dır. Üniter devletten adem-i merkeziyetçi sisteme doğru bir değişime zemin hazırlanmadığını katılımcıların %38,7'si belirtmiş, %36,3'ü ise böyle bir değişime zemin hazırlandığını belirtmiştir. Belediye hizmetlerinin ticarileşmediğini söyleyenler %54,6, hizmetlerin ticarileştiğini söyleyenler ise %29,5'dir. Vatandaşların karar alma süreçlerine katılımının “bilgi edinme” ile sınırlandırıldığına katılanlar %45,5, katılmayanlar %29,5'dir. Hizmet sunumunda işletmecilik ilkeleri kamu yararı ilkesinin önüne geçmediğini belirtenler %45,4, kamu yararı ilkesinin önüne geçtiğini belirtenler ise %38,6'dır. Denetime ilişkin düzenlemelerin, denetimin etkinliğini ve verimliliğini azaltmadığını savunanlar %47,7, azalttığını savunanlar ise %40,9 olarak görülmektedir. Sonuç olarak yöneticilerin de eleştirilere kısmen katıldığı, ancak belediye hizmetlerinin ticarileşmediği söylenebilir.

Üçüncü aşamada yer alan anket soruları yapılan değişiklikleri savunanların düşünceleri olup bu düşünceler yargı şekline dönüştürülerek yöneticilere sorulmuştur. Yöneticiler de bu yargılara ne düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Sonuçlar yine yüzde (%) olarak belirtilmiştir.

Tablo 9: Muş ili katılımcılarının 5393 sayılı belediye kanunu ile getirilen yeniliklere ilişkin algı durumu

Yeni Düzenlemelerden	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Stratejik planlama kaynak kullanımında, önceliklerin tespitinde, hizmet kalitesinde ve katılımı geliştirmeye katkı yapmıştır.	6,8	11,4	15,9	50,0	15,9
Belediye meclisinin her ay toplanması esaslı karar mekanizmalarının daha etkin hizmet sunmasını sağlamıştır	2,3	11,4	13,6	50,0	22,7
Meclis kararlarının yürürlüğe girmesi için mülki idare amirinin onayının beklenmemesi vesayet denetimini zayıflatmıştır.	4,5	22,7	22,7	36,4	13,6
Norm kadro ilke ve standartları, kadro ihdas, iptal ve değişikliklerinde meclisi yetkili hale getirmiştir	6,8	13,6	22,7	25,0	31,8
Yapılan yeni düzenlemeler yerel hizmetlere gönüllü katılımı teşvik etmiştir.	9,1	13,6	22,7	45,5	9,1
Denetime ilişkin yeni düzenlemelerle belediye iş ve işlemlerinin hukuka uygunluk, mali ve performans denetimi ile idarenin bütünlüğü daha iyi sağlanmaktadır	6,8	4,5	25,0	54,5	9,1
Yeni düzenlemeler belediyenin kendi sorumlulukları altında ve kendi organları ile düzenleme ve yönetme olanaklarını artırmıştır	4,5	9,1	11,4	59,1	15,9
Belediyelerin yetki, görev ve sorumlulukları artmıştır	4,5	11,4	6,8	63,6	13,6
Yetki, görev ve sorumluluklardaki artışa paralel olarak mali olanaklar artmıştır	18,2	15,9	20,5	36,4	9,1
Kent konseyleri ile belediye hizmetlerine yerel halkın katılımının önü açılmıştır.	4,5	15,9	11,4	61,4	6,8
Kent konseyleri yerel demokrasinin gelişimi için uygun bir araç olmuştur.	9,1	6,8	20,5	54,5	9,1
İmar uygulamalarının yönetim ve denetimi daha etkin ve verimli olmuştur	4,5	18,2	20,5	50,0	6,8
Belediyelerin görevlerindeki artış sosyal belediyecilik anlayışını getirmiştir.	6,8	4,5	9,1	68,2	11,4

Araştırma sonucunda belediye yöneticilerinin yapılan değişikliklere belirgin bir şekilde katıldıkları görülmektedir. Bunlar arasında en yüksek katılım %79,6 ile belediyelerin görevlerindeki artışın sosyal belediyeçilik anlayışını getirdiği görüşüdür. Ardından sırasıyla belediyelerin yetki, görev ve sorumlulukları arttığına katılanlar %77,2 olarak görülmektedir. Yeni düzenlemelerin belediyenin kendi sorumlulukları altında ve kendi organlarını düzenleme ve yönetme olanaklarını arttırdığına katılanlar %75 oran ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Katılımcıların %72,7'si belediye meclisinin her ay toplanması esasının karar mekanizmalarının daha etkin hizmet sunmasını sağladığına katılmaktadır. Yeni düzenlemelerle belediyeler kültür ve sanat etkinliklerinde ön plana çıkmıştır görüşüne %70,4 düzeyinde katılım görülmektedir. Kent konseyleri ile belediye hizmetlerine yerel halkın katılımının önünün açıldığını belirtenler ise %68,2 düzeyindedir. Stratejik planlamanın kaynak kullanımında, önceliklerin tespitinde, hizmet kalitesinde ve katılımda gelişmeye katkı sağladığına inananlar %65,9, denetime ilişkin yeni düzenlemelerle belediye iş ve işlemlerinin hukuka uygunluk, mali ve performans denetimi ile idarenin bütünlüğü daha iyi sağlandığına inananlar ise %63,6 olarak görülmektedir.

Katılımcıların %63,6'sı kent konseylerinin yerel demokrasinin gelişimi için uygun bir araç olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların %56,8'i hem norm kadro ilke ve standartları ile kadro ihdas, iptal ve değişikliklerinde meclisin yetkili hale geldiğine hem de imar uygulamalarının yönetim ve denetimi daha etkin hale getirdiğini ifade etmişlerdir. Yapılan yeni düzenlemelerin yerel hizmetlere gönüllü katılımı teşvik ettiğine katılanlar %54,6 düzeyindedir. Belediye yetkilerinin artırılmasının belediyeleri güçlendirdiğine katılanlar ise %52,3 olarak görülmektedir.

Yetki, görev ve sorumluluklardaki artışla birlikte mali olanaklarında arttığını %45,5, mali olanakların artmadığını ise %44,1 katılımcı ifade etmiştir. Oranların birbirine yakın olması belediyelerin artan görev ve yetkilerle birlikte mali açıdan güçlendirilmediğini göstermektedir. Meclis kararlarının yürürlüğe girmesi için mülki idare amirinin onayının beklenmemesi vesayet denetimini zayıflatmıştır diyenlerin %40 gibi bir oranda çıkması kararlar üzerindeki denetimin artırılmasını isteyenlerin çoğunlukta olduğunu göstermektedir.

Anketin son aşamasında katılımcılara yapılan yeni düzenlemelerin belediyeçilik açısından yeterli olduğu belirtilerek, bu görüşe ne düzeyde katıldıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Sonuçlar yüzdeler olarak tabloda belirtilmiştir.

Tablo 10 : Muş ili katılımcıların getirilen yenilikler için son düşünceleri

Yeni Düzenlemelerden,	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yapılan reformlar belediyeçilik açısından yeterlidir.	27,3	27,3	15,9	15,9	13,6

Katılımcıların %54,6'sı reformların yeterliği olmadığını belirtmiş, buna karşılık olarak reformların yeterliği olduğu görüşündekiler ise %29,5 düzeyindedir. Sonuç olarak Muş ilinden araştırmamıza katılanların yapılan yeni düzenlemelere genel olarak olumlu bir bakış açısına sahip oldukları, yapılan reformların devam etmesi gerektiğine ve belediyelerin mali açıdan da güçlendirilmesini istedikleri görülmektedir.

4.4.2.Bitlis İlindeki Bulguların Analizi,

Bitlis ilinde de iki bölümden oluşan anketin ilk bölümünde katılımcılara ilişkin demografik durumlar ve unvan bilgileri yer almaktadır.

Tablo 11 :Bitlisili katılımcıların belediyelerdeki unvanlarına göre dağılımı

Unvan	Frekans	Yüzde (%)
Belediye Başkanı	4	6,8
Belediye Başkan Yardımcısı	6	10,2
Müdür	37	62,7
Şef	6	10,2
Amir	2	3,4
Diğerleri	4	6,8
Toplam	59	100

Bitlis ilindeki belediyelerde yönetici olarak çalışan katılımcıların, %62,7'si müdür, %10,2'si belediye başkan yardımcısı, %10,2'si şef, %6,8'i belediye başkanı, %6,8'i diğer yöneticilerden, %3,4'ü ise amirlerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaklaşık üçte ikisi müdür olarak görev yapmaktadır.

Tablo 12 :Bitlis ili katılımcıların yaşlarına göre dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde (%)
20 – 30 yaş	3	5,1
31 – 40 yaş	17	28,8
41 – 50 yaş	21	35,6
51 – 60 yaş	16	27,1
61 yaş ve üzeri	2	3,4
Toplam	59	100

Yaş oranları incelendiğinde katılımcıların ağırlıklı olarak 41 ve 50 yaşları arasında olduğu ve katılımcıların %35,6'sını oluşturduğu görülmektedir. Ardından %28,8 oranla 31- 40 yaş grubunun ikinci sırada olduğu, 51-60 yaş grubunun %27,1 oranla da üçüncü sırada olduğu gözlenmektedir. Katılımcıların %5,1'ini 20-30 yaş grubu, %3,4'ünü ise 61 yaş ve üzeri ise oluşturmaktadır.

Tablo 13 :Bitlis ili katılımcılarının eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde (%)
Ortaöğretim	2	3,4
Lise	13	22,0
Yüksekokul	16	27,1
Fakülte	25	42,4
Yüksek lisans	3	5,1
Toplam	59	100

Bitlis ilindeki katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde fakülte mezunlarının ağırlıklı olduğu ve katılımcıların %42,4'ünü oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların %27,1'ini yüksekokul, %22,0'ını lise, %5,1'ini yüksek lisans ve %3,4'ünü ise ortaöğretim mezunları oluşturmaktadır. Bitlis ilindeki belediye yöneticileri arasında yüksekokul, fakülte ve yüksek lisans mezunlarının çoğunlukta olması ve bu oranın %74,6 gibi yüksek oranda olması belediye yöneticilerinin çoğunluğunun eğitilmiş olduğunu göstermektedir.

Tablo 14 :Bitlis ili katılımcılarının hizmet sürelerine göre dağılımı

Hizmet Süreleri	Frekans	Yüzde (%)
0 – 5 Yıl	14	23,7
6 – 10 Yıl	7	11,9
11 – 20 Yıl	13	22,0
21 Yıl ve üzeri	25	42,4
Toplam	59	100

Bitlis ilindeki katılımcıların belediyelerdeki hizmet süreleri incelendiğinde %42,4'ünün 21 yıl ve üzeri, %22'sinin 11 – 20 yıl arası, %23,7'sinin 0 – 5 yıl arası, %20,5'inin 6 – 10 yıl arası, %18,2'sinin ise 11 – 20 yıl arası hizmet süreleri olduğu görülmektedir. Bitlis ilindeki katılımcıların hizmet sürelerine bakıldığında 11 yıl ve üzeri hizmeti olanların %64,4 olduğu ve bu oranın yine araştırma konusu belediye reformlarının 2005 tarihinden sonra yürürlüğe girdiği göz önünde bulundurulduğunda eski belediye kanunu ile yeni belediye kanununu kıyaslama noktasında araştırmamıza daha fazla katkı sağlayacaktır.

Tablo 15 :Bitlis ili katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Erkek	52	88,1
Kadın	7	11,9
Toplam	59	100

Bitlis ilinden ankete katılanların %88,1'inin erkek, %11,9'unun kadın olduğu görülmektedir. Bitlis ilindeki belediyelerde kadın yöneticinin az olduğunu göstermektedir.

Anketin ikinci bölümde 5393 sayılı Belediye Kanunu ile gerçekleştirilen yerel yönetim reformunun ve uygulamalarının belediyelerde görev yapan yöneticiler tarafından nasıl algılandığını tespit etmeye yönelik ifadeler yer almaktadır.

Tablo 16 :Bitlis İli Katılımcıların Yeni Düzenlemeler Hakkındaki Düşünceleri

Yeni Düzenlemeler Hakkındaki Düşünceleriniz	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Belediyemizin performansını olumlu yönde arttırmıştır.	6,8	1,7	10,2	67,8	13,6
Belediye yönetiminde örgütsel yapılanma açısından esneklik sağlamıştır.	0	10,2	10,2	66,1	13,6
Belediyemizde karar alma ve uygulama sürecinde demokrasi ve katılımı artırmıştır.	1,7	6,8	16,9	50,8	23,7
Belediyemizde idari özerkliği arttırmıştır.	5,1	11,9	11,9	59,3	11,9
Belediyemizde mali özerkliği arttırmıştır.	10,2	28,8	15,3	35,6	10,2
Merkezi yönetim – yerel yönetim ilişkilerini olumlu yönde geliştirmiştir.	1,7	18,6	28,8	37,3	13,6
Yerel hizmetlerin daha etkin ve verimli sunulmasına olanak sağlamıştır.	1,7	6,8	18,6	64,4	8,5
Vatandaşların belediye hizmetlerinden memnuniyetini artırmıştır.	1,7	8,5	22,0	54,2	13,6

Bitlis ilinden araştırmamıza katılanların %81,4'ü yeni düzenlemelerin belediyenin performansını olumlu yönde arttırdığını belirtmişlerdir. Düzenlemelerin örgütsel yapılanma açısından esneklik sağladığı görüşüne katılanların oranı %79,7 olarak görülmektedir. Belediyelerde karar alma ve uygulama sürecinde demokrasi ve katılımı artırdığını söyleyenler %74,5, idari özerkliğin arttığını söyleyenler ise %71,2 olarak gözlenmektedir. Merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin ilişkilerinin olumlu yönde geliştiğini katılımcıların %50,9'u ifade etmektedir. Katılımcıların %72,9'u yerel hizmetlerin daha etkin ve verimli sunulmasına olanak sağlandığı, %67,8'i ise vatandaşların belediye hizmetlerinden memnuniyetlerinin arttığını ifade etmektedirler. Yine Muş ilinde olduğu gibi Bitlis ilinde de dikkat çeken nokta mali özerkliğin olumlu yönde arttığı görüşüne katılmayanların oranının yüksek olmasıdır. Katılımcıların %39'unun mali özerkliğin artmadığı, %45,8'inin ise mali özerkliğin arttığı görüşündedirler. Sonuç olarak düzenlemelerin yüksek oranlarda olumlu gelişmeler sağladığı ancak mali özerklik açısından böyle bir gelişmenin olmadığını algılandığı söylenebilir.

Anketin ikinci aşamasında belediye yöneticilerine yeni belediye kanunu ile yapılan yeni düzenlemeler hakkındaki eleştirel düşünceler yargı biçimine dönüştürülerek, katılımcılardan bu ifadelere hangi düzeyde katıldıklarını ifade etmeleri sorulmuştur. Verilen cevaplar yine yüzdelerle belirtilmiştir.

Tablo 17 : Bitlis ili katılımcıların yeni düzenlemelere ilişkin eleştirilere ait düşünceleri

Yeni Düzenlemeler	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yerel yönetimleri asıl yetkili, merkezi yönetimi ikincil yetkili durumuna getirmiştir.	13,6	37,3	25,4	16,9	6,8
Üniter devletten adem-i merkezîyetçi sisteme doğru bir değişime zemin hazırlamıştır.	11,9	39,0	13,6	28,8	6,8
Belediye hizmetlerinin ticarileşmesine neden olmuştur.	8,5	40,7	11,9	35,6	3,4
Vatandaşların karar alma süreçlerine katılımını “bilgi edinme” ile sınırlamıştır.	8,5	45,8	16,9	25,4	3,4
Hizmet sunumunda işletmecilik ilkeleri kamu yararı ilkesinin önüne geçmiştir	8,5	44,1	20,3	22,0	5,1
Denetime ilişkin düzenlemeler, denetimin etkinliğini ve verimliliğini azaltmıştır	3,4	40,7	16,9	30,5	8,5

Bitlis ilinden araştırmamıza katılan katılımcıların, düzenlemelerin yerel yönetimleri asıl yetkili, merkezi yönetimi ikincil yetkili durumuna getirmediğini ifade edenler %50,9, getirdiğini ifade edenler %23,7'dir. Üniter devletten adem-i merkezîyetçi sisteme doğru bir değişime zemin hazırlanmadığını katılımcıların %50,9'u belirtmiş, %35,6'sı ise böyle bir değişime zemin hazırlandığını belirtmiştir. Belediye hizmetlerinin ticarileşmediğini söyleyenler %49,2, hizmetlerin ticarileştiğini söyleyenler ise %28,8'dir. Vatandaşların karar alma süreçlerine katılımının “bilgi edinme” ile sınırlandırıldığına katılanlar %28,8; katılmayanlar %54,3'dür. Hizmet sunumunda işletmecilik ilkelerinin kamu yararı ilkesinin önüne geçmediğini belirtenler %53,6, kamu yararı ilkesinin önüne geçtiğini belirtenler ise %27,1'dir. Denetime ilişkin düzenlemelerin, denetimin etkinliğini ve verimliliğini azaltmadığını savunanlar %44,1; azalttığını savunanlar ise %39,0 olarak görülmektedir.

Sonuç olarak yeni yasal düzenlemelere ilişkin yöneltilen eleştirilerin her birine, katılmayanların oranı katılanların oranından yüksek çıkmıştır. Araştırmamıza Bitlis ilinden katılan yöneticilerin eleştirilere genel olarak katılmadıkları ve yeni düzenlemelerin, eski kanunlara göre belediyelerin sorunlarına daha iyi çözüm üretebileceği düşüncesi taşıdıkları görülmektedir.

Üçüncü aşamada yer alan anket soruları yapılan değişiklikleri savunanların düşünceleri olup bu düşünceler yargı şekline dönüştürülerek yöneticilere sorulmuştur. Yöneticiler de bu yargılara ne düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Sonuçlar yine yüzde (%) olarak belirtilmiştir.

Tablo 18 : Bitlis ili katılımcılarının 5393 sayılı belediye kanunu ile getirilen yeniliklere ilişkin algı durumu

Yeni Düzenlemelerden,	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Stratejik planlama kaynak kullanımında, önceliklerin tespitinde, hizmet kalitesinde ve katılımda gelişmeye katkı yapmıştır.	3,4	15,3	22,0	54,2	5,1
Belediye meclisinin her ay toplanması esaslı karar mekanizmalarının daha etkin hizmet sunmasını sağlamıştır	1,7	3,4	3,4	57,6	33,9
Meclis kararlarının yürürlüğe girmesi için mülki idare amirinin onayının beklenmemesi vesayet denetimini zayıflatmıştır.	5,1	25,4	15,4	37,3	16,9
Norm kadro ilke ve standartları, kadro ihdas, iptal ve değişikliklerinde meclisi yetkili hale getirmiştir	1,7	6,8	5,1	42,4	44,1
Yapılan yeni düzenlemeler yerel hizmetlere gönüllü katılımı teşvik etmiştir.	3,4	15,3	30,5	45,8	5,1
Denetime ilişkin yeni düzenlemelerle belediye iş ve işlemlerinin hukuka uygunluk, mali ve performans denetimi ile idarenin bütünlüğü daha iyi sağlanmaktadır	3,4	10,2	27,1	52,5	6,8
Yeni düzenlemeler belediyenin kendi sorumlulukları altında ve kendi organları ile düzenleme ve yönetme olanaklarını artırmıştır	0	6,8	16,9	59,3	16,9
Belediyelerin yetki, görev ve sorumlulukları artmıştır	0	3,4	10,2	71,2	15,3
Yetki, görev ve sorumluluklardaki artışa paralel olarak mali olanaklar artmıştır	18,6	32,2	15,3	27,1	6,8
Kent konseyleri ile belediye hizmetlerine yerel halkın katılımının önu açılmıştır.	0	6,8	18,6	62,7	11,9
Kent konseyleri yerel demokrasinin gelişimi için uygun bir araç olmuştur.	0	6,8	15,3	64,4	13,6
İmar uygulamalarının yönetim ve denetimi daha etkin ve verimli olmuştur	3,4	15,3	27,1	44,1	10,2

Araştırma sonucunda Bitlis ili belediye yöneticilerinin yapılan değişikliklere yüksek oranlarda katıldıkları görülmektedir. Bunlar arasında en yüksek katılım %91,5 düzeyi ile belediyelerin görevlerindeki artışın sosyal belediyeçilik anlayışını getirdiği ve belediye meclisinin her ay toplanması esasının karar mekanizmalarının daha etkin hizmet sunmasını sağladığı düşüncesidir. Ardından %86,5 oranları ile belediyelerin yetki, görev ve sorumlulukları arttığı ve norm kadro ilke ve standartlarının, kadro ihdas, iptal ve değişikliklerinde meclisi yetkili hale getirdiği yargısıdır. Belediye yetkilerinin artırılması belediyeleri güçlendirdiğine katılanın ise %84,8 düzeyi ile üçüncü sırada olduğu görülmektedir.

Belediye yöneticilerinin %84,7'si yeni düzenlemelerin belediyeleri kültür ve sanat etkinliklerinde ön plana çıkardığını ifade etmektedir. Kent konseylerinin yerel demokrasinin gelişimi için uygun bir araç olduğunu düşünenler %78,0 düzeyindedir. Yeni düzenlemelerin belediyenin kendi sorumlulukları altında ve kendi organları ile düzenleme ve yönetme olanaklarını artırdığını düşünenler ise %76,2 olarak görülmektedir. Kent konseyleri ile belediye hizmetlerine yerel halkın katılımının önünün açıldığını söyleyenler %74,6'dır. Denetime ilişkin yeni düzenlemelerle belediye iş ve işlemlerinin hukuka uygunluk, mali ve performans denetimi ile idarenin bütünlüğü daha iyi sağlandığına ve stratejik planlamanın kaynak kullanımında, önceliklerin tespitinde, hizmet kalitesinde ve katılımı geliştirmeye katkı yaptığına katılanlar %59,3 düzeyindedir. İmar uygulamalarının yönetim ve denetimi daha etkin ve verimli olmuş görüşüne katılanlar %54,3 olarak görülmektedir. Katılımcılardan %50,9'u yapılan yeni düzenlemelerin yerel hizmetlere gönüllü katılımı teşvik ettiğini düşünmektedirler. Ancak burada dikkat çeken bir nokta da katılımcıların %30,5'inin emin olmadığıdır. Bu da uygulamada bazı sorunların yaşandığını ya da gönüllü katılımın tam olarak anlaşılmadığını göstermektedir.

Yetki, görev ve sorumluluklardaki artışa paralel olarak mali olanakların artmadığını %50,8; arttığını ise %33,9 katılımcı ifade etmiştir. Görüldüğü üzere belediyelerin artan görev ve yetkilerle birlikte mali olanaklarının artmadığını düşünen belediye yöneticisi sayısı oldukça fazla görülmektedir. Bu nedenle belediyelerin mali açıdan daha da güçlendirilmesi gerekmektedir. Meclis kararlarının yürürlüğe girebilmesi için mülki idare amiri tarafından onay beklenmemesi vesayet denetimini zayıflatmıştır diyenlerin %54,2 gibi bir yüksek bir oranda çıkması kararlar üzerindeki denetimin artırılması gerektiğini düşünenlerin fazla olduğunu göstermektedir. Belediye yöneticileri meclis kararlarının mülki amir onayından geçmesi gerektiği düşünce taşıdıkları şekilde yorumlanabilir.

Anketin son aşamasında yapılan yeni düzenlemelerin belediyeçilik açısından yeterli olup olmadığının tespiti için "yapılan reformlar belediyeçilik açısından yeterlidir" yargısına ne düzeyde katıldıkları sorulmuştur. Sonuçlar yüzdelik olarak tabloda belirtilmiştir.

Tablo 19: Bitlis ili katılımcıların getirilen yenilikler için son düşünceleri

Yeni Düzenlemelerden,	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Yapılan reformlar belediyeçilik açısından yeterlidir.	25,4	42,4	18,6	13,6	0

Katılımcıların %67,8'i reformların yeterliği olmadığını belirtmiş, buna karşılık olarak reformların yeterliği olduğu görüşündekiler ise %13,6 gibi çok düşük bir seviyede görülmektedir. Sonuç olarak Bitlis ilinden araştırmamıza katılan belediye yöneticilerinin yapılan yeni düzenlemelere genel olarak belirgin bir şekilde olumlu baktıkları, yapılan reformların yetersiz gördükleri ve belediyelerin mali açıdan da güçlendirilmesi gerektiği düşüncesine sahip oldukları görülmektedir.

4.4.3. Muş ve Bitlis İllerindeki Bulguların Karşılaştırılması

Muş ve Bitlis illerinde araştırmamıza toplam 103 belediye yöneticisi katılmış bulunmaktadır. Bunların 44'ü Muş ilinden, 59'u ise Bitlis ilinden katılmıştır. Anketimize katılan yönetici durumundaki belediye çalışanlarının 95'i erkek 8'i kadın yöneticiden oluşmaktadır. Muş ve Bitlis illerindeki bulguların karşılaştırılması ise aşağıda detaylı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 20: Belediye yöneticilerinin yeni düzenlemeler hakkındaki düşüncelerinin karşılaştırılması

Yeni Düzenlemeler Hakkındaki Düşünceleriniz	İl	Kesinlikle Katılmıyorum		Emin Değilim		Kesinlikle Katılıyorum	
		Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum
Belediyemizin performansını olumlu yönde arttırmıştır.	Muş	6,8	15,9	13,6	50,0	13,6	
	Bitlis	6,8	1,7	10,2	67,8	13,6	
Belediye yönetiminde örgütsel yapılanma açısından esneklik sağlamıştır.	Muş	9,1	6,8	15,9	59,1	9,1	
	Bitlis	0,0	10,2	10,2	66,1	13,6	
Belediyemizde karar alma ve uygulama sürecinde demokrasi ve katılımı artırmıştır.	Muş	2,3	11,4	13,6	56,8	15,9	
	Bitlis	1,7	6,8	16,9	50,8	23,7	
Belediyemizde idari özerkliği arttırmıştır.	Muş	4,5	11,4	6,8	61,4	15,9	
	Bitlis	5,1	11,9	11,9	59,3	11,9	
Belediyemizde mali özerkliği arttırmıştır.	Muş	22,7	20,5	18,2	29,5	9,1	
	Bitlis	10,2	28,8	15,3	35,6	10,2	
Merkezi yönetim – yerel yönetim ilişkilerini olumlu yönde geliştirmiştir.	Muş	6,8	29,5	6,8	50,0	6,8	
	Bitlis	1,7	18,6	28,8	37,3	13,6	
Yerel hizmetlerin daha etkin ve verimli sunulmasına olanak sağlamıştır.	Muş	4,5	25,0	9,1	56,8	4,5	
	Bitlis	1,7	6,8	18,6	64,4	8,5	
Vatandaşların belediye hizmetlerinden memnuniyetini arttırmıştır.	Muş	4,5	4,5	27,3	54,5	9,1	
	Bitlis	1,7	8,5	22,0	54,2	13,6	

İlk aşamada ankete verilen cevaplar karşılaştırıldığında görüleceği üzere Bitlis ilinden araştırmamıza katılan yöneticiler Muş ilinden katılan yöneticilere göre daha fazla oranda yeni düzenlemelerin belediyelere olumlu katkı sağladığını düşünmektedirler. Örneğin yeni düzenlemelerin belediyenin performansını olumlu yönde arttırdığını düşünen Muş ilindeki katılımcılar %63,6 iken Bitlis ilindeki katılımcıların oranı %81,4 düzeyinde görülmektedir. Düzenlemelerin örgütsel yapılanma açısından esneklik sağladığı görüşüne katılanlar Muş ilinde %68,2 iken bu oranı Bitlis ilinde %79,7 düzeyindedir. Yine belediyelerde karar alma ve uygulama sürecinde demokrasi ve katılımı arttırdığını söyleyen Muş ilindeki yönetici oranı %72,7 iken Bitlis ilindeki oran %74,5'tir. Muş ilindeki katılımcıların %61,3'ü yerel hizmetlerin daha etkin ve verimli sunulmasına olanak sağlandığını belirtirken Bitlis ilindeki yöneticilerin %72,9'u katıldığını belirtmektedir. Aynı durum vatandaşların belediye hizmetlerinden memnuniyetlerinin arttığını yargısına yansımıştır. Oran Muş ilinde %63,6 iken Bitlis ilinde %67,8 düzeyindedir.

Muş ilinden araştırmamıza katılan yöneticilerin, Bitlis ilinden katılan yöneticilere nazaran katılıyorum dedikleri yargılardan biri “merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin ilişkilerinin olumlu yönde geliştiği” yargısıdır. Bu yargıya katılan Muş ili yöneticilerinin

oranı %56,8 iken Bitlis ili yöneticilerinin oranı ise %50,9'dur. Bir diğer yargı ise belediyelerde idari özerkliğin arttığıdır. Bu düşünceye katılan Muş ilindeki katılımcılar %77,3 düzeyinde iken Bitlis ilindeki katılımcılar %71,2 düzeyindedir.

Bulguların karşılaştırılmasında dikkat çeken en önemli nokta, mali özerklik konusudur. Şu ana kadar değerlendirilen yargılarda Muş ve Bitlis ilinden araştırmamıza katılan belediye yöneticilerinin aynı fikirlerde olmaları yani düzenlemeler için aynı düşünceleri paylaşmalarıdır. Oysa mali özerklik konusunda farklı düşünmektedirler. Muş ilindeki yöneticiler %43,2'ye karşılık %38,6 oran ile yapılan düzenlemelerin mali özerklik sağlamadığını belirtmektedirler. Bitlis ilindeki yöneticiler ise %45,8'e karşılık %39,0 ile yapılan yeni düzenlemelerin belediyelerde mali özerklik sağladığını ifade etmektedirler. Bu durum yeni düzenlemeler birlikte Bitlis ilindeki belediye yöneticilerinin kendi öz gelirlerini tahsil etmede Muş belediyelerindeki yöneticilere göre daha titiz davrandıkları ya da kaynak yaratma konusunda daha etkin oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak hem Muş ilindeki katılımcılar hem de Bitlis ilindeki katılımcılar açısından düzenlemelerin belediyeler için olumlu yönde gelişmeler sağladığı ancak mali özerklik açısından tereddüt algılandığı söylenebilir.

Tablo 21 : Katılımcıların yeni düzenlemelere ilişkin eleştirilere ait düşüncelerinin karşılaştırılması

Yeni Düzenlemeler	İl	Emin Değilim		Kesinlikle Katılıyorum		
		Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	
Yerel yönetimleri asıl yetkili, merkezi yönetimi ikincil yetkili durumuna getirmiştir.	Muş	6,8	38,6	15,9	31,8	6,8
	Bitlis	13,6	37,3	25,4	16,9	6,8
Üniter devletten adem-i merkeziyetçi sisteme doğru bir değişime zemin hazırlamıştır.	Muş	18,2	20,5	25,0	29,5	6,8
	Bitlis	11,9	39,0	13,6	28,8	6,8
Belediye hizmetlerinin ticarileşmesine neden olmuştur.	Muş	9,1	45,5	15,9	22,7	6,8
	Bitlis	8,5	40,7	11,9	35,6	3,4
Vatandaşların karar alma süreçlerine katılımını "bilgi edinme" ile sınırlamıştır.	Muş	4,5	25,0	25,0	43,2	2,3
	Bitlis	8,5	45,8	16,9	25,4	3,4
Hizmet sunumunda işletmecilik ilkeleri kamu yararı ilkesinin önüne geçmiştir	Muş	6,8	38,6	15,9	34,1	4,5
	Bitlis	8,5	44,1	20,3	22,0	5,1
Denetime ilişkin düzenlemeler, denetimin etkinliğini ve verimliliğini azaltmıştır	Muş	4,5	43,2	11,4	36,4	4,5
	Bitlis	3,4	40,7	16,9	30,5	8,5

İkinci aşamadaki anket sorularına verilen cevaplar karşılaştırıldığında, tablodan da görüleceği üzere düzenlemelerin yerel yönetimleri asıl yetkili, merkezi yönetimi ikincil yetkili durumuna getirmediğini ifade edenler Muş ilinde %45,4 iken Bitlis ilinde %50,9 düzeyindedir. Düzenlemelerin yerel yönetimleri asıl yetkili, merkezi yönetimi ikincil yetkili durumuna getirdiğini ifade edenler ise Muş ilinde %38,6 iken Bitlis ilinde %23,7'dir. Muş ilindeki yöneticiler düzenlemelerin yerel yönetimleri asıl yetkili durumuna getirdiğini Bitlis ilindeki yöneticilere göre daha fazla algılamışlar şeklinde yorumlanabilir. Üniter devletten adem-i merkeziyetçi sisteme doğru bir değişime zemin hazırlanmadığını Muş ilindeki katılımcıların %38,7'si belirtirken, Bitlis ilindeki katılımcıların %50,9'u belirtmiş, Muş ilindeki katılımcıların %36,3'ü, Bitlis ilindeki katılımcıların %35,6'sı adem-i merkeziyetçi sisteme doğru bir değişime zemin hazırladığını belirtmiştir. Her iki ilde değişim zemini oluştuğuna katılanların oranı birbirine yakın iken, değişime zemin oluşmadığını düşünenler Bitlis ilinde daha fazla görülmektedir. Bu durumun Bitlis ilindeki katılımcıların Muş ilindeki katılımcılara oranla, düzenlemelerin üniter yapıya zarar vermediğini algıladıklarını göstermektedir. Belediye hizmetlerinin ticarileşmediğini söyleyenler Muş ilinde %54,6 iken Bitlis ilinde %49,2 olarak görülmektedir. Hizmetlerin ticarileştiğini söyleyenler ise Muş ilinde %29,5 iken, Bitlis ilinde %39,0 düzeyindedir. Oranların birbirine yakın olması her iki ilde de düzenlemeler ile birlikte belediye hizmetlerinin ticarileşmediği algısının oluştuğunu göstermektedir.

Hizmet sunumunda işletmecilik ilkelerinin kamu yararı ilkesinin önüne geçmediğini belirtenler Muş ilinde %45,4 düzeyindeyken Bitlis ilinde %52,6 düzeyindedir. Hizmet sunumunda işletmecilik ilkelerinin kamu yararı ilkesinin önüne geçtiğini belirtenler ise Muş ilinde %38,6 iken Bitlis ilinde %27,1'dir. Bu durumda Muş ilindeki katılımcılar Bitlis ilindeki katılımcılara göre daha fazla oranda düzenlemelerle birlikte hizmet sunumunda kamu yararı ilkesinin azaldığını düşünmektedirler şeklinde bir yorum yapılabilir. Denetime ilişkin düzenlemelerin, denetimin etkinliğini ve verimliliğini azaltmadığını savunanlar Muş ilinde %47,7 iken Bitlis ilinde %43,1 ve azalttığını savunanlar ise Muş ilinde %40,9 iken Bitlis ilinde %39,0 olarak görülmektedir. Bu yargıda oranların birbirine yakın olması her iki ilde de oluşan algının aynı olduğunu göstermektedir.

Bu gruptaki analiz bulgularının farklı olduğu tek yargı vatandaşların karar alma süreçlerine katılımının "bilgi edinme" ile sınırlandığı yargısıdır. Bu yargıya katılanlar Muş ilinde %45,5 iken Bitlis ilinde %28,8 düzeyindedir. Katılmayanlar ise Muş ilinde %29,5 iken Bitlis ilinde %54,3'tür. Muş ilindeki yöneticiler vatandaşların yeni düzenlemeler sonrası karar alma süreçlerine katılımının sınırlandığını, Bitlis ilindeki yöneticiler ise vatandaşların karar alma süreçlerine katılımının genişlediğini düşünmektedirler.

Tablo 22 : Katılımcıların 5393 sayılı kanun ile getirilen yeniliklere ilişkin algılarının karşılaştırılması

Yeni Düzenlemeler	İl	Kesinlikle katılmıyorum		Emin Değilim	Kesinlikle Katılıyorum	
		Katılmıyorum	Katılıyorum		Katılmıyorum	Katılıyorum
Stratejik planlama kaynak kullanımında, önceliklerin tespitinde, hizmet kalitesinde ve katılımı geliştirmeye katkı yapmıştır.	Muş	6,8	11,4	15,9	50,0	15,9
	Bitlis	3,4	15,3	22,0	54,2	5,1
Belediye meclisinin her ay toplanması esaslı karar mekanizmalarının daha etkin hizmet sunmasını sağlamıştır.	Muş	2,3	11,4	13,6	50,0	22,7
	Bitlis	1,7	3,4	3,4	57,6	33,9
Meclis kararlarının yürürlüğe girmesi için mülki idare amirinin onayının beklenmemesi vesayet denetimini zayıflatmıştır.	Muş	4,5	22,7	22,7	36,4	13,6
	Bitlis	5,1	25,4	15,4	37,3	16,9
Norm kadro ilke ve standartları, kadro ihdas, iptal ve değişikliklerinde meclisi yetkili hale getirmiştir.	Muş	6,8	13,6	22,7	25,0	31,8
	Bitlis	1,7	6,8	5,1	42,4	44,1
Yapılan yeni düzenlemeler yerel hizmetlere gönüllü katılımı teşvik etmiştir.	Muş	9,1	13,6	22,7	45,5	9,1
	Bitlis	3,4	15,3	30,5	45,8	5,1
Denetime ilişkin yeni düzenlemelerle belediye iş ve işlemlerinin hukuka uygunluk, mali ve performans denetimi ile idarenin bütünlüğü daha iyi sağlanmaktadır.	Muş	6,8	4,5	25,0	54,5	9,1
	Bitlis	3,4	10,2	27,1	52,5	6,8
Yeni düzenlemeler belediyenin kendi sorumlulukları altında ve kendi organları ile düzenleme ve yönetme olanaklarını artırmıştır.	Muş	4,5	9,1	11,4	59,1	15,9
	Bitlis	0	6,8	16,9	59,3	16,9
Belediyelerin yetki, görev ve sorumlulukları artmıştır.	Muş	4,5	11,4	6,8	63,6	13,6
	Bitlis	0	3,4	10,2	71,2	15,3
Yetki, görev ve sorumluluklardaki artışa paralel olarak mali olanaklar artmıştır.	Muş	18,2	15,9	20,5	36,4	9,1
	Bitlis	18,6	32,2	15,3	27,1	6,8
Kent konseyleri ile belediye hizmetlerine yerel halkın katılımının önü açılmıştır.	Muş	4,5	15,9	11,4	61,4	6,8
	Bitlis	0	6,8	18,6	62,7	11,9
Kent konseyleri yerel demokrasinin gelişimi için uygun bir araç olmuştur.	Muş	9,1	6,8	20,5	54,5	9,1
	Bitlis	0	6,8	15,3	64,4	13,6
İmar uygulamalarının yönetim ve denetimi daha etkin ve verimli olmuştur.	Muş	4,5	18,2	20,5	50,0	6,8
	Bitlis	3,4	15,3	27,1	44,1	10,2
Belediyelerin görevlerindeki artış sosyal belediyeçilik anlayışını getirmiştir.	Muş	6,8	4,5	9,1	68,2	11,4
	Bitlis	0	1,7	6,8	61,0	30,5

Üçüncü aşamadaki ankete belediye yöneticilerinin verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında genel olarak aynı yönde değerlendirmelerde buldukları görülmektedir. Bu da her iki ilin belediye yöneticilerinin yapılan düzenlemeleri aynı şekilde algıladığını ortaya koymaktadır.

Yargıların çoğunluğuna, Bitlis ilindeki yöneticilerin Muş ilindeki yöneticilere nazaran katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Aradaki farkın en fazla olduğu yargı norm kadro ilke ve standartlarının kadro iptal, ihdas ve değişikliklerinde meclisi yetkili hale getirdiği görüşüdür. Bu görüşe katılan Bitlis ilindeki katılımcılar %86,5 iken Muş ilindeki katılımcılar %51,8 düzeyindedir. Aradaki fark %34,7 olarak gözükmemektedir. Farkın yüksek olmasında Muş ilindeki katılımcıların %22,7'sinin emin değilim şeklinde cevap vermesi etkili olmuştur. Belediye yetkilerinin artırılmasının belediyeleri güçlendirdiği görüşüne Bitlis ilindeki yöneticiler %84,8 düzeyinde katılırken Muş ilindeki yöneticiler %52,3 düzeyinde katılmaktadır. Arada %32,5 düzeyinde bir fark görülmektedir. Bu da Bitlis ilindeki yöneticilerde, belediye yetkilerinin artırılması ile belediyelerin güçlendiği algısının daha fazla oluştuğunu göstermektedir.

Aradaki farkın yüksek olduğu bir diğer yargı %18,8 ile Belediye meclisinin her ay toplanması esasının karar mekanizmalarının daha etkin hizmet sunmasını sağladığı düşüncesidir. Bu düşünceye Bitlis ilindeki yöneticiler %91,5 oranında katılırken, Muş ilindeki yöneticiler %72,7 oranında katılmaktadır. Farkın oluşmasında Muş ilinden katılımcıların %13,6 oranında emin değilim cevabını vermesi ve %11,4 oranında katılımının katılmıyorum cevabını vermesi etkili olmuştur. Bitlis ilindeki yöneticilerin neredeyse tamamı belediye meclisinin her ay toplanmasının çok yerinde bir değişiklik olduğu görüşünü taşıdıklarını gösterir.

Yerel demokrasinin gelişimi için kent konseylerinin uygun bir araç olduğu, kültür ve sanat etkinliklerinde belediyelerin ön plana çıktığını, sosyal belediyecilik anlayışının oluştuğunu, belediyelerin yetki ve sorumluluklarının arttığını, belediye hizmetlerine yerel halkın katılımının önünün kent konseyleri ile açıldığını söyleyen katılımcıların sayısının Bitlis ilinde Muş iline göre daha fazla görülmektedir.

Muş ilindeki belediye yöneticilerinin Bitlis ili yöneticilerine daha fazla katılım gösterdiği yargılar ise aradaki farkın %16,6 olduğu ilk yargı olan stratejik planlama uygulamasıdır. Buna göre Muş ilinde %75,9 oranında katılım strateji planların hizmet kalitesinde ve katılımda gelişme sağladığını belirtirken, Bitlis ilinde bu görüşe %59,3 oranında katılım söz konusudur. Bunun dışında yapılan yeni düzenlemeler ile yerel hizmetlere gönüllü katılımı teşvik edildiğini, denetime ilişkin yeni düzenlemelerle idarenin bütünlüğünün daha iyi sağlandığını ve imar uygulamalarının yönetim ve denetimi daha etkin ve verimli kıldığını söyleyenler Muş ilinde az bir oranla da olsa fazla görülmektedir.

Araştırma bulgularının karşılaştırılmasında dikkat çeken önemli bir nokta yetki, görev ve sorumluluklardaki artışa paralel olarak mali olanakların artıp artmadığı konusudur. Muş ilindeki katılımcıların %45,5'i, Bitlis ilindeki katılımcıların ise %33,9'u mali imkânlarda da artışın olduğunu ifade etmektedir. Muş ilinde %34,1 Bitlis ilinde %50,8 düzeyinde katılımcı mali imkânlarda artışın olmadığı görüşünü dile getirmektedir. Bu

durum mali özerklik konusu ile birlikte değerlendirildiğinde Bitlis ilindeki belediye yöneticilerine göre mali özerkliğin sağlandığı buna karşılık artan görev ve sorumluluk paralelinde mali olanakların artmadığı görülmektedir. Buradan da Bitlis ilinde merkezi yönetimin dağıttığı payların mali özerkliği zedelediği yani merkezi yönetimin gönderdiği paya bağımlılığın yüksek seviyede bulunmadığı yorumu yapılabilir. Muş ilinde ise merkezi yönetimin dağıttığı paya bağımlılığın yüksek seviyede olduğu ve bu durumun mali özerkliği zedelediği görülmektedir.

Dikkat çeken bir diğer nokta da meclis kararlarının yürürlüğe girmesi için mülki idare amirinin onayının beklenmemesinin vesayet denetimini zayıflattığını her iki ildeki belediye yöneticilerinin ifade etmeleridir. Muş ilindeki katılımcıların %50'si, Bitlis ilindeki katılımcıların %54,2'si bu görüşü paylaşmaktadırlar. Bu konuyu emin değilim şeklinde ifade edenler Muş ilinde %22,7 iken Bitlis ilinde %15,4 düzeyinde bulunmaktadır. Bu da uygulamada bazı sorunların yaşandığını ya da vesayet denetimi konusunun tam olarak anlaşılmadığını göstermektedir. Aynı durum yapılan yeni düzenlemelerin yerel hizmetlere gönüllü katılımı teşvik etme konusunda da görülmektedir. Emin olmayan katılımcıların Muş ilinde %30,5 düzeyinde Bitlis ilinde ise %22,7 düzeyinde olması gönüllü katılım konusunda da sorun yaşandığını ya da gönüllü katılımın tam olarak anlaşılmadığını göstermektedir.

Tablo 23 : Belediye yöneticilerinin getirilen yenilikler için son düşüncelerinin karşılaştırılması

Yeni Düzenlemeler	İl	Katılıyorum		Emin Değilim		Katılmıyorum	
		Kesinlikle	Katılmıyorum	Katılıyorum	Emin Değilim	Katılmıyorum	Kesinlikle
Yapılan reformlar belediyeçilik açısından yeterlidir.	Muş	27,3	27,3	15,9	15,9	13,6	
	Bitlis	25,4	42,4	18,6	13,6	0	

Yapılan reformların belediyeçilik açısından yeterliliği konusunda da Muş ve Bitlis ilindeki katılımcılar aynı doğrultuda görüş beyan etmişlerdir. Muş ilindeki yöneticilerin %54,6'sı, Bitlis ilindeki yöneticilerin ise %67,8'i reformların yetersiz olduğunu ifade etmektedirler. Muş ilindeki katılımcıların %29,5'i reformların belediyeçilik açısından yeterli olduğunu belirtirken Bitlis ilindeki katılımcıların ise %13,6'sı bu görüşü paylaşmaktadır. Bitlis ilinde reformların yeterliliğine “kesinlikle katılıyorum” şeklinde cevap verenlerin hiç olmaması, %67,8 oranındaki yetersizlik ile birlikte Bitlis ilindeki yöneticilerin reformların devamını daha fazla istediklerini ortaya koymaktadır.

5.Sonuç

Halkın karar verme süreçlerine katıldığı yerel yönetimler demokrasinin gelişip yerleşmesine önemli katkı sağlayan kuruluşlardır. Aynı zamanda yerel ihtiyaçları yakından tanıyan, halkın bu ihtiyaçlarının karşılanmasında ve yerel sorunların çözümlenmesinde daha hızlı ve etkin kararlar alabilecek kuruluşlar olmaları sebebiyle

yerel yönetimler ülkelerin kalkınmasında da önemli rol oynamaktadır. Bu yüzden halkın yerel yönetimlerden en önemli beklentileri hizmet sunumunda memnuniyetin ve yönetime katılımın sağlandığı bir yönetim anlayışının uygulanmasıdır. Yerel yönetimler bu beklentileri karşılayabilmek amacıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan beri sürekli reform ihtiyacı hissetmiştir. Ayrıca aşırı merkeziyetçi yapı ve yerel yönetimler üzerindeki vesayet bu reformları zorunlu hale getirmiştir. Yerel yönetimler alanında yıllardır dile getirilen ama bir türlü gerçekleştirilemeyen kapsamlı reform çalışmaları için 2004 yılından sonra önemli adımlar atılmıştır.

Yerel yönetimler reformu çalışmaları kapsamında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu ile Türkiye'de yerel yönetimler üzerindeki idari vesayet kısmen de olsa kaldırılmış ve yerel yönetimlerin idari ve mali açıdan daha özerk olması sağlanmaya çalışılmıştır. Yerel hizmetlerle ilgili kararların alınması, sivil toplum kuruluşlarından faydalanma, şeffaflık, hesap verebilirlik, kaynak yaratılması ve bu kaynakların kullanımı konusunda yerel yönetimlerin yetkileri arttırılmıştır. Yapılan reformlarda yargı ve bürokratik kurumların direnci ile karşılaşmış ve bazı değişiklikler uygulamaya geçirilememiştir. Gerçekleştirilemeyenlere rağmen yapılan değişikliklerin getirdiği olumlu etkiler bu sürecin devam ettirilmesinin gerekliliğini göstermektedir. Diğer yandan yeni yapılan düzenlemelerde yerel yönetimlerin görev ve hizmetlerindeki artışa paralel bir şekilde mali açıdan ihtiyaç duyulan artışın sağlanmadığı görülmektedir. Yerel yönetimlerin hizmet alanlarının genişlemesi fakat kaynakların bu genişlemeye paralel olarak artmaması yerel yönetimlerin hizmetlerini etkin ve verimli bir şekilde sunmasını engellemektedir. Bu nedenle Türkiye'deki mali dağılımın yeniden gözden geçirilerek adil bir kaynak dağılımının sağlanması ve yerel yönetimlerin merkezi yönetim tarafından gönderilen paylara bağımlılığından kurtarılması gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki mali özerklik olmadan yerel yönetimlerde tam anlamıyla özerklikten söz edilmesi mümkün görünmemektedir.

Yerel yönetimler reformu akademik ve siyasi çevrelerde farklı şekillerde yorumlanmıştır. Kimileri değişikliklerin ülkeyi böldüğünü ve federasyona zemin hazırladığını dile getirirken, kimileri de uzun yıllardır çözülemeyen yerel yönetimlerin sorunlarının çözüldüğünü ve bu düzenlemelerin büyük bir başarı olduğunu söylemektedir. Yorumların doğruluk derecesini öğrenebilmek için öncelikle yerel yöneticilerin reformları nasıl algıladıklarını anlamak gerekmektedir. Araştırmamız bu amaca yönelik olarak yapılmıştır. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde reformların ülkeyi böldüğüne yönelik eleştirilerin anlamsız olduğu ve yasal değişikliklerin belediyelerin birçok sorununu çözmeye noktasında yöneticilere önemli avantajlar sağladığı görülmektedir. Sonuç olarak yapılan düzenlemeler belediyelerin sorunlarına kısmen çözüm üretmiş ancak halka etkin hizmet sunma ve demokrasinin gelişimi için yerel yönetim reformlarında devamlılık arz etmesi ve değişimin sürmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Yerel yönetimlerin görev, yetki, sorumluluk ve hizmet çeşitliliğinin artması beraberinde denetim sorunlarını da getirmektedir. Araştırma bulgularımızdan da görüldüğü gibi denetim mekanizmasında sorunlar yaşanmaktadır. Bu açıdan yerel yönetimlerin tüm işlem ve eylemlerinde hukukun üstünlüğü ilkesine uymaları, saydam ve hesap verebilirliği benimsemeleri demokrasi için önemli yararlar sağlayacaktır. Ancak araştırmamız birçok çalışanın bile bu konuda donanımlı olmadığını göstermektedir.

Ayrıca demokrasinin yerel düzeyde kurumsallaştırılabilmesi için yerel halkın da yerel yönetimler ve demokrasi gibi konularda bilgilendirilmesi ve demokrasi bilincinin yükseltilmesi gerekmektedir. Özellikle küreselleşme süreci ile paralel bir şekilde gelişmekte olan yerelleşme süreci ile birlikte vatandaşların karar alma süreçlerinde daha fazla yer alma taleplerinin iyi görülerek bu konuda kapsamlı eğitim programlarının geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. Katılımcı demokrasinin en önemli özelliği olan vatandaşların özgürce kamusal hayata katılabilmeleri ve karar alma süreçlerinde etkin bir şekilde yer alabilmeleri ancak bu şekilde gerçekleştirilebilir. Vatandaşların siyasi liderlerin ve temsilcilerin yetkilerini nasıl kullandıklarını gözleyebilmeleri için kamusal sorun ve yönetim mekanizmaları hakkında bilgilendirilmeleri, bu konularda eğitilmeleri ve kendi görüş ve çıkarlarını özgürce ifade edebilmeleri gerekmektedir (Aktaş, 2015: 96).

Kaynakça

- Aktaş, M. (2015),“Demokrasi Kavramına Eleştirel Bir Bakış”,*Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 87-105. (09.11.2015), <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/anemon/article/view/5000116178>
- Aktaş, M. (2013), “Küreselleşme Sürecinde Yerel Kalkınma Devlet ve Demokrasi”, Buğra Özer ve Güven Şeker (Eds.), (içinde) *Yerel ve Bölgesel Kalkınma: Küresel ve Yerel Bakış Açılırları*, 185-200, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi. (09.11.2015), <http://docplayer.biz.tr/1288515-Yerel-ve-bolgesel-kalkinma-kuresel-ve-yerel-bakis-acilari.html>
- Alıcı, O. V. (2007), “Türkiye'de Belediye Reformu ve Yaşanan Değişiklikler”,*Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*,16(4), 7-21.
- Coşkun, B. ve Nohutçu, A. (2007),5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun İdari Vesayet Denetimi Açısından Değerlendirilmesi,Nohutçu Ahmet ve Balcı Asım (Ed.) *Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması II*, içinde (71-96), İstanbul: Beta Yayınları.
- Eken, M. ve M.L. Şen. (2005),Belediye Personel Sistemi ve Son Gelişmeler. Özgür Hüseyin ve Kösecik Muhammet (Ed.)*Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar 1 içinde (109-129)*,Ankara: Nobel Yayınları.
- Eren, V. (2011), “Belediye Yöneticilerinin Yerel Yönetim Reformları Hakkındaki Algıları”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 89-111.
- Kavruk, H. ve H. Yaylı. (2008),“2004 Belediye Reform Çalışmalarında İdari Vesayete İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi ve Bir Araştırma”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,10(3), 1-32.
- Keleş, R. (2012),*Yerinden Yönetim ve Siyaset*,Ankara: Cem Yayınevi.
- Öner, Ş. (2005),Katılımcı Demokrasi Açısından Belediye Kanunu,Özgür Hüseyin ve Kösecik Muhammet (der.),*Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar 1 içinde (57-*

Resmi Gazete (R.G.), 13 Temmuz 2005. Sayı 25874. 5393 Sayılı Belediye Kanunu. (01.11.2014),<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713.htm>

Saran, U. (2004), *Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma*, Ankara: Atlas Yayınları.

Şen, A.F. (2009), *Türkiye'de Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması sürecinde Yerel Yönetimler Reformları*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara

Toprak, Z. (2006), *Yerel Yönetimler*, Ankara: Nobel Yayıncılık.

Ulusoy, A. ve T. Akdemir (2010), *Mahalli İdareler*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Urhan, V.F. (2008), “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması”, *Sayıştay Dergisi*, 70, 85-102.